

Kehityspoliittinen toimikunta: Avoimuutta finanssisijoitusten kohdentamiseen ja käyttöön

Tiedote 5/2017

6.6.2017

Suomen kehitysyhteistyörahoituksen luonne on muuttunut rajusti kuluvan hallituskauden aikana. Lahjumuotoisesta kehitysyhteistyörahoituksen eri muodoista, kuten Suomen kahdenvälisestä ja monenkeskisestä yhteistyöstä sekä kansalaisjärjestöiltä, leikattiin keskimäärin noin 40 prosenttia. Ainoastaan Suomen EU:n kautta tapahtuva yhteistyö jatkuu samansuuruisena ja sen suhteellinen osuus on leikkausten myötä jopa kasvanut. Samanaikaisesti hallitus teki päätöksen liki kolminkertaistaa laina- ja pääomamuotoisen rahoituksen eli niin sanotun finanssisijoitusten määrän. Tämä on ollut suurin yksittäinen linjamuutos Suomen kehityspoliittikan rahoituksessa kautta aikojen.

Tämän vuoden osalta laina- ja pääomasijoitusten osuus on 130 miljoonaa ja rahoitus jatkuu samansuuruisena myös vuosina 2018–2019. Viime vuonna hallitus myönsi finanssisijoituksena Finnfundille 130 miljoonaa ja Latalaisen Amerikan kehityspankin alaiselle rahoitusyhtiö IIC:lle pääomakorotukseen 10 miljoonaa euroa. Koko hallituskautta tarkastellen kyseessä on siis kokonaisuudessaan 530 miljoonan euron suuruinen rahoitus.

”Summa on kehityspoliittikan tavoitteiden kannalta merkittävä voimavara, joka tulee kohdentaa harkitusti ja sen kehitysvaikutuksia tulee seurata tarkasti. Tämä edellyttää entistä avoimempaa tiedonkulkua ja eri sidosryhmien osaamisen hyödyntämistä jo finanssisijoitusten suunnitteluvaiheessa”, toteaa Kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja **Aila Paloniemi** (Kesk).

Avoimuus on perusteltua myös siksi, että finanssisijoitusten kohdentamisen reunaehdot ovat pääosin täysin samat kuin kaikessa muussa kehitysyhteistyössä: sijoituskohteiden on vastattava Suomen kehityspoliittikan tavoitteita ja sen toimeenpanoon liittyviä linjauksia. Sijoituksen tulee myös täyttää OECD/DAC:n kehitysyhteistyön kriteerit. Tämän lisäksi – ja muusta kehitysyhteistyöstä poiketen – sijoituksen tulee täyttää EU:n tilastoviranomaisen Eurostatin määritelmään perustuvat ehdot siitä, ettei sijoitusta lasketa julkisena menona kansantalouden tilinpidossa. Jotta finanssisijoituksen kriteerit täytyisivät, sijoituksilla on oltava uskottava tuotto ja palauma sekä lainoilla korko ja takaisinmaksusuunnitelma. Ulkoministeriö valvoo kehitysyhteistyökriteereiden toteutumista, tilastokeskus arvioi finanssisijoituskelpoisuuden tapauskohtaisesti. Lisäksi KPT painottaa, että finanssisijoituksia on myös erittäin tärkeä tarkastella niiden kohdemaiden hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden näkökulmista.

Vaikka Suomen kehitysrahoituslinja on muuttunut, kehityspoliittikan peruspäämäärä – köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen – pysyy samana. Kaikkien rahoitusmuotojen ja toimijoiden tulisi palvella sitä. Samanaikaisesti kehityspoliittikkaan kohdistuvat odotukset ovat kasvaneet. Erityisesti entistä parempia tuloksia odotetaan hallituksen linjaamista painopisteiltä entistä pienemmillä resursseilla. Näitä ovat

1. naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen,
2. kehitysmaiden oman talouden, työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin vahvistaminen,
3. yhteiskuntien demokraattisuuden, toiminta- ja verotuskyvyn vahvistaminen sekä
4. ruokaturva, veden ja energian saatavuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Painopisteiden kautta Suomen on määrä toteuttaa myös kestävä kehityksen Agenda 2030:n kansallista toimeenpanoa, mutta painopisteiden saamat rahoitusosuudet ja tuloksellisuuden seuranta vaativat vielä kirkastamista. Samalla on huolehdittava siitä, että eri toimet ja rahoitusmuodot ovat johdonmukaisia. Erityisen tärkeää on, että finanssisijoitukset tukevat Suomen verotus ja kehitys – toimintaohjelman tavoitteita, kuten omistusten ja maakohtaisten verotietojen avoimuutta.

”Finanssisijoitusten tulisi täydentää eri kehitysrahoitusmuotojen – ja toimien kokonaisuutta sekä kasvattaa Suomelle tärkeiden tavoitteiden ja kestävä kehityksen käytössä olevia resursseja. Toistaiseksi ei ole riittävän selvää, miten tämä toteutuu”, linjaa KPT:n varapuheenjohtaja, **Hanna Sarkkinen** (Vas).

Lisäksi Agenda 2030:n toimeenpanossa Suomi on sitoutunut siihen, että merkittävä osa kehitysyhteistyön resursseista tukee suoraa tai välillisesti ilmastotoimia erityisesti kehitysrahoituslaitosten saaman rahoituksen kautta. Eduskunnan ulkoasiain valiokunta on niin ikään pitänyt tärkeänä, että lisääntynyt panostus sijoitus- ja lainamuotoiseen kehitysyhteistyörahoitukseen suuntautuu merkittävilta osin ilmastonmuutosta hillitseviin ja siihen sopeuttaviin hankkeisiin. Esimerkiksi Finnfund on ilmoittanut suuntaavansa noin 60 prosenttia rahoituksestaan ilmastohankkeisiin. Myös kansainvälisten rahoituslaitosten kautta Suomen on määrä investointeja uusiutuvaan energiaan, kestäviin liikenneratkaisuihin sekä muihin luonnonvaroja säästäviin ratkaisuihin.

”Suomen ilmastorahoituksen taso ei vastaa Suomen kansainvälisiä sitoumuksia. Vastuullisia finanssisijoituksia tarvitaan sekä ilmastotoimiin että kehityspolitiikkaan. On myös seurattava tarkasti niitä Suomen kehityspolitiikan painopisteitä, joihin suunnattua rahoitusta on leikattu merkittävästi. Esimerkiksi ruokaturvan osalta rahoitusvaje on huolestuttava”, tiivistää 2. varapuheenjohtaja **Saara-Sofia Sirén** (Kok).

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset

- Finanssisijoitusten kehitystavoitteiden mukainen kohdentaminen vaatii tuekseen selkeän suunnitelman, jolla kohdennetaan vuosien 2018 – 2019 finanssisijoitukset Suomen kehityspolitiikan painopisteiden ja ilmastorahoituksen tarpeisiin. Suunnitelmassa on hyödynnettävä mahdollisimman laajasti jo tehdyistä sijoituksista saatuja kokemuksia. Se tulee laatia osallistavasti ja sen toteutuksesta tulee tiedottaa avoimesti.
- Finanssisijoitukset tarvitsevat myös yli hallituskausien ulottuvan vision. Sen tulee sisältää kehitystavoitteisiin ja ODA-kriteereihin liittyvän ohjeistuksen sekä toimintamallit. Myös finanssisijoitusten tulee noudattaa kansainvälisesti sovittuja kehitysyhteistyön tuloksellisuuden periaatteita, kuten läpinäkyvyyttä, mitattavissa olevien tulostavoitteiden asettamista ja niiden järjestelmällistä seurantaa. Jo meneillään olevaa kehittämistyötä tulee jatkaa ulkoministeriössä. Finanssisijoituksista saatua tietoa ja kokemuksia on systemaattisesti kerättävä eri toimijoilta kohdemaissa, kansainvälisessä yhteistyössä ja Suomessa. Saatua tietoa on hyödynnettävä finanssisijoitusten kehittämisessä.
- Finanssisijoitusten tulee täydentää eri kehitysrahoitusmuotojen – ja toimien kokonaisuutta sekä kasvattaa Suomelle tärkeiden tavoitteiden ja kestäväen kehityksen käytössä olevia resursseja. Kokonaiskuva vaatii myös nykyisten kehityspoliittisen painopisteiden saaman rahoituksen selkeyttämistä.
- Finanssisijoituksia tulee pyrkiä kohdentamaan ilmastotoimiin, joissa huomioidaan ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä niille Suomen painopistealueille, joiden toteutumista lahjamuotoisen kehitysrahoituksen leikkaukset ovat haitanneet. Näitä ovat esimerkiksi ruokaturva ja vesi.
- Finanssisijoitukset ovat keskeinen keino edistää kehitysvaikutuksia kaupan ja taloudellisten suhteiden kautta. Siksi erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että finanssisijoitukset kasvattavat ensisijaiset kehitysmaiden omaa resurssipohjaa (ml. verotuksen ja talouden arvoketjujen kautta), osaamista ja innovaatioita, joilla voidaan vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta kestäväällä tavalla.
- Kaikkien finanssisijoitusten tulee olla ilmastokestäviä. Mahdollisten energiainvestointien tulee suuntautua vain selkeät kestävyyskriteerit täyttävään uusiutuvaan energiaan, kuten aurinko- tai tuulivoimaan. Investoinneilla ei tule tukea fossiilienergian tai turpeen hyödyntämistä. Finanssisijoitusten ilmasto-osuuden raportoinnissa tulee noudattaa vastaavaa avoimuutta kuin ulkoministeriön muun ilmastorahoituksen osalta.
- Eri toimien ja rahoitusmuotojen on oltava johdonmukaisia. Siksi myös finanssisijoitusten kehitysvaikutusten seurantaa tulee jatkuvasti kehittää ja rahoituksen käytöstä sekä tuloksista tulee raportoida eduskunnalle osana Suomen kehityspolitiikan kokonaisuutta.

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on valtioneuvoston asettama neuvoa-antava elin, joka seuraa ja arvioi Suomen toimintaa kehitysmaiden tilanteeseen vaikuttavilla eri politiikkalohkoilla.

Lisätietoja: Aila Paloniemi, KPT:n puheenjohtaja, puh. 050 511 3067; Marikki Stocchetti, KPT:n pääsihteeri, puh. 050 525 8649